

MOCIÓ AMB PROPOSTA D'ACORD QUE EL GRUP POPULAR MUNICIPAL ELEVA AL PLE DE LA CORPORACIÓ DE L'AJUNTAMENT DE SANT ANTONI DE PORTMANY PER SOL·LICITAR A LA CONSELLERIA DE MEDI AMBIENT DEL GOVERN BALEAR ALS EFECTES DE PODER DESCLASSIFICAR COM A ESPÈCIE AL·LÒCTONA INVASORA LA PITRERA I LA FIGUERA DE PIC.

La Llei 18/2019, de 8 d'abril, de salvaguarda del patrimoni cultural immaterial de les Illes Balears, estableix a l'article 32 que cada consell insular ha de crear òrgans similars al Consell Assessor de les Balears per tal de *col·laborar en la consecució dels objectius de salvaguarda i promoció del patrimoni cultural immaterial. L'organització i el funcionament d'aquest òrgan s'han d'establir reglamentàriament pel consell insular respectiu.*

El Ple del Consell Insular d'Eivissa, en sessió ordinària en data 30 de juliol de 2021 va aprovar definitivament el text íntegre del Reglament d'organització i funcionament del Consell Assessor del Patrimoni Cultural Immaterial d'Eivissa.

El 9 de març de 2023, a la seu del Consell Insular d'Eivissa es va constituir el Consell Assessor de Patrimoni Cultural Immaterial d'Eivissa, a l'empara de l'esmentada Llei 18/2019, de 8 d'abril, de salvaguarda del patrimoni cultural immaterial de les Illes Balears.

Aquesta Llei té per objecte la salvaguarda de les formes de comunicació, expressions orals, toponímia tradicional, activitats productives, processos i tècniques artesanals tradicionals, festes, creences, rituals, cerimònies, coneixements i usos relacionats amb la naturalesa... entre altres manifestacions i expressions tradicionals.

La composició del Consell Assessor d'Eivissa inclou, entre altres, representants tècnics de tots els ajuntaments d'Eivissa, que han de fer de transmissors entre aquest òrgan col·legiat i els ajuntaments que representen.

Segons contempla l'esmentada llei, els consells assessors tenen funcions consultives i entre altres poden proposar accions que considerin convenientes per a la salvaguarda, la protecció, la promoció i la difusió de les diferents expressions i manifestacions que conformen el patrimoni cultural immaterial d'Eivissa.

En aquest sentit, i fent-se ressò de la preocupació expressada i comunicada per la Federació de Colles de Ball Pagès i Cultura Tradicional de les Pitiüses, la presidenta del Consell Assessor, la consellera de Cultura, Educació i Patrimoni del Govern Balear, la Sra. Sara Ramón, va posar damunt la taula l'actual problemàtica de les figueres de pic i de les pitreres a Eivissa que pateixen sengles epidèmies. Es tracta de dos casos de plantes al·lòctones, però amb diversos segles d'arrelament i de convivència a les Pitiüses, tant és així que ambdues es fan indispensables en el paisatge illenc però, sobretot, són indispensables per alguns usos, costums, oficis i tradicions locals.

Les cases pageses acostumaven a deixar créixer una figuera de pic darrera o devora del tancó, i a més de la consumició de les figues de pic, les fulles s'empraven, per exemple per fer joguines tradicionals. I, pel que fa les pitreres, a més de fer servir la tija central com a perxa per penjar la matança, per exemple, les seues fulles es raspen amb un rascador, per separar-ne la polpa, i

obtenir-ne la fibra i/o fils de pitra, que entre altres, s'aprofiten per teixir les taloneres i capelletes de les tradicionals espardenyes d'Eivissa, **les espardenyes de pitra**. Sense les pitreres, el calçat més tradicional i original de les Pitiüses està abocat a desaparèixer. I, a més de desaparèixer les espardenyes, desapareixerà l'ofici i la multitud de balladors i balladores de les més de vint colles de ball de l'illa, no podran anar calçats com cal.

Actualment, ambdues plantes pateixen sengles epidèmies que les aboca a la seua completa desaparició. Ara mateix, el paisatge illenc està ple de figueres afectades i pitreres amb les fulles negres, mortes. Això davant la no intervenció de les autoritats en la matèria, que per raó de no ser autòctones, no poden intervenir-hi.

El Consell Assessor de Patrimoni Cultural Immaterial va proposar, a instàncies de la Federació de Colles de Ball Pagès de les Pitiüses i de diferents grups d'artesans i oficis tradicionals, amb acord de tots, dirigir-se a la Conselleria de Medi Ambient del Govern de les Illes Balears als efectes de poder desclassificar aquestes dues plantes tan arrelades a les Pitiüses de la llista de plantes al·lòctones, i paral·lelament permetre el seu cultiu controlat a alguna finca delimitada, per tal de continuar amb el foment i la promoció dels seus usos tradicionals.

Això, ara més que mai, vendria avalat per la recent publicació al BOIB, del Repertori d'Oficis Artesans de les Illes Balears, BOIB núm. 27, de 2 de març de 2023, segons Ordre 5/2023 del Conseller de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica del Govern de les Illes Balears, on figuren com no podia ser d'altra manera, l'ofici d'espardenyer. Recalcant que per fer les espardenyes tradicionals d'Eivissa, **les espardenyes de pitra**, són imprescindibles tan l'espert per la sola, com la pitra per la talonera i la coberta.

Entenent tots els membres aquest imminent perill, s'acordà, després de l'oportuna comunicació al Ple del Consell Insular d'Eivissa, sessió ordinària de data 28 d'abril de 2023, elevar aquesta petició a la Conselleria de Medi Ambient del Govern Balear.

En data 9 de maig de 2023 la consellera executiva del Departament de Cultura, Educació i Patrimoni va remetre el certificat de la sessió ordinària esmentada sol·licitant al Govern Balear, Conselleria de Medi Ambient i Territori, la desclassificació d'espècie al·lòctona invasora de la pitrera i figuera de pic.

En data 17 de maig de 2023 el director general d'Espais Naturals i Biodiversitat del Govern de les Illes Balears va respondre que *"abans d'iniciar el procés de descatalogació de la pitrera (Agave americana) i de la figuera de pic (Opuntia maxima), que no té precedents a la nostra comunitat autònoma i que podria tenir efectes negatius per a la biodiversitat de les nostres illes, cal valorar si la normativa estatal en matèria d'espècies al·lòctones invasores regula la possibilitat de permetre el cultiu controlat d'aquestes espècies amb finalitats tradicionals, que seria el cas que proposau. Per això, des de la Conselleria farem la consulta pertinent a la Direcció General de Biodiversitat, Boscos i Desertificació del Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic i, un cop rebuda contestació, podrem actuar en un sentit o en altre"*.

Vist que ha passat un any des de la resposta del director general d'Espais Naturals i Biodiversitat i que no s'ha rebut cap nova informació de la consulta a la Direcció General de Biodiversitat, Boscos i Desertificació del Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic, ni tampoc del procés de descatalogació ni del cultiu controlat de la pitrera i la figuera de pic a alguna finca delimitada,

EI PLE DE L'AJUNTAMENT DE SANT ANTONI

ACORDA

Sol·licitar a la Direcció General de Medi Natural i Gestió Forestal de la Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural del Govern Balear els següents tres punts:

1. **Informi** de les gestions i/o la resposta donada per la Direcció General de Biodiversitat, Boscos i Desertificació del Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic de poder desclassificar com a espècie al·lòctona invasora la pitrera i la figuera de pic.
2. Instar al Govern Balear a què **autoritzi, reguli i permeti** excepcionalment el cultiu controlat d'aquestes espècies, amb les mesures que indiqui com a pertinents per evitar la seua dispersió, tot això amb finalitats tradicionals tal com demana el Consell Assessor de Patrimoni Cultural Immaterial a instàncies de la Federació de Colles de Ball Pagès de les Pitiüses i de diferents grups d'artesans i oficis tradicionals d'Eivissa i Formentera.
3. Instar al Govern Balear a **iniciar el tràmit per sol·licitar** davant la Direcció General de Biodiversitat, Boscos i Desertificació del Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic **la descatalogació de la pitrera (*agave americana*) com a espècie exòtica invasora en el territori d'Eivissa i Formentera.**

Sant Antoni de Portmany, 20 de maig de 2024